

A young boy is climbing a colorful rope net structure. He is wearing a striped long-sleeved shirt, a red jacket, and light blue pants. The net is made of thick ropes in various colors (green, blue, red, yellow) and is set against a cloudy sky. The boy is looking down and to the left, focused on his climb.

Andersson Elffers Felix

Analyse in- en uitstroom in jeugdzorg

Rapportage op basis van de microdata-analyse

8 maart 2021

Dit rapport biedt inzicht in de in- en uitstroom van cliënten in verschillende dwarsdoorsnedes

In opdracht van de werkgroep doorstroom en uitstroom heeft AEF microdata nader onderzocht

In navolging op het onderzoek naar de structurele middelen jeugd werken Rijk en VNG, in een stuurgroep en vijf werkgroepen, maatregelen uit om de financiële beheersbaarheid van de Jeugdwet te vergroten. Een van de werkgroepen richt zich op doorstroom en uitstroom. Aan AEF is gevraagd om een aantal analyses te doen voor deze werkgroep.

De eerste analyse is een nadere analyse van de CBS-microdata beleidsinformatie Jeugd, op basis van de datasets en bewerkingen daarop zoals die tijdens het eerdere onderzoek zijn gebruikt. We kijken daarbij naar instroom en uitstroom in diverse dwarsdoorsnedes om te bezien of er duidelijke verschillen zijn die een aanknopingspunt kunnen vormen voor maatregelen. Op de volgende slide laten we zien welke dwarsdoorsnedes dit zijn.

Belangrijk om op te merken is dat er op basis van de CBS-microdata niet mogelijk is om de precieze duur van trajecten vast te stellen. We kijken daarom in deze rapportage naar het verschil tussen de in- en uitstroom als manier om de ontwikkeling in trajectduur te kwantificeren.

Invloed van trajectduur op uitstroom

Als de instroom stabiel is, en de trajectduur ook, is de uitstroom per jaar ongeveer gelijk aan de instroom. Als de trajectduur echter niet stabiel is maar toeneemt, wordt de uitstroom van cliënten over een langere periode “uitgesmeerd”. De uitstroom is dan een tijdje wat lager. Als de uitstroom *structureel* lager is dan de instroom, kunnen we dus concluderen dat de trajectduur gemiddeld genomen *steeds verder* toeneemt.

Naast de trends per type jeugdzorg is er gekeken naar zes verschillende soorten doorsnedes in het totaal aantal cliënten

Deze dwarsdoorsnedes bieden aanknopingspunten voor maatregelen

De in- en uitstroom in de volgende dwarsdoorsnedes zullen wij op de hierna volgende pagina's tonen:

Type jeugdzorg	p. 4
Bijstand / niet bijstand	p. 8
Soort huishouden	p. 11
Inkomen	p. 14
Migratieachtergrond	p. 17
Gemeentegrootte	p. 20
Wel of niet in gedwongen kader	p. 23

AEF is ook gevraagd om een inschatting te maken van welk deel van de volumegroei verklaard wordt door achterblijvende uitstroom uit jeugdzorg, en de oorzaak van de kostenstijging in jeugdzorg. Op de slides 25-27 gaan we hierop in.

Algemene trends per type jeugdzorg

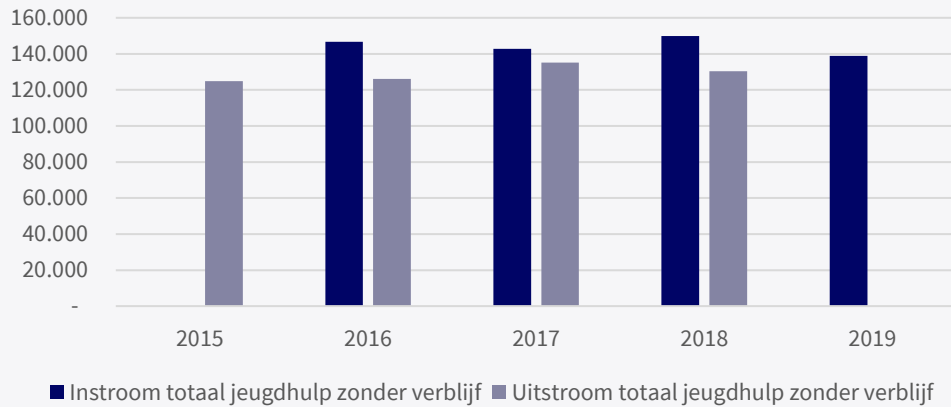
Op de volgende pagina is de in- en uitstroom per type jeugdzorg weergegeven (jeugdhulp zonder verblijf, jeugdhulp met verblijf, jeugdreclassering en jeugdbescherming).

Hierna wordt er voor jeugdhulp met en zonder verblijf ook per subcategorie de in- en uitstroom weergegeven.

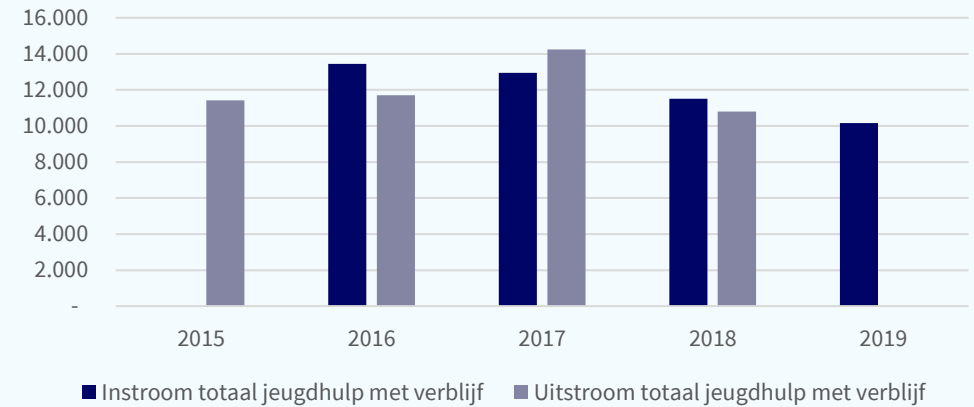
De instroom neemt af in jeugdhulp met verblijf en JR, blijft ongeveer constant in jeugdhulp zonder verblijf, en neemt toe in JB

De piek in uitstroom in jeugdhulp met verblijf in 2017 is opvallend

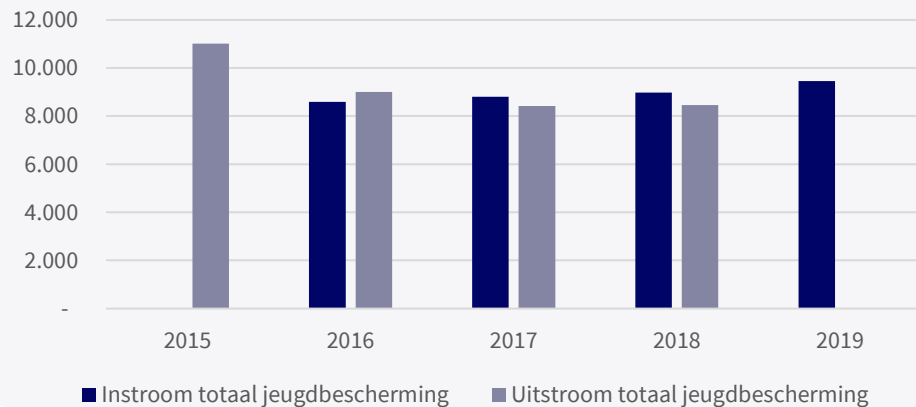
Jeugdhulp zonder verblijf

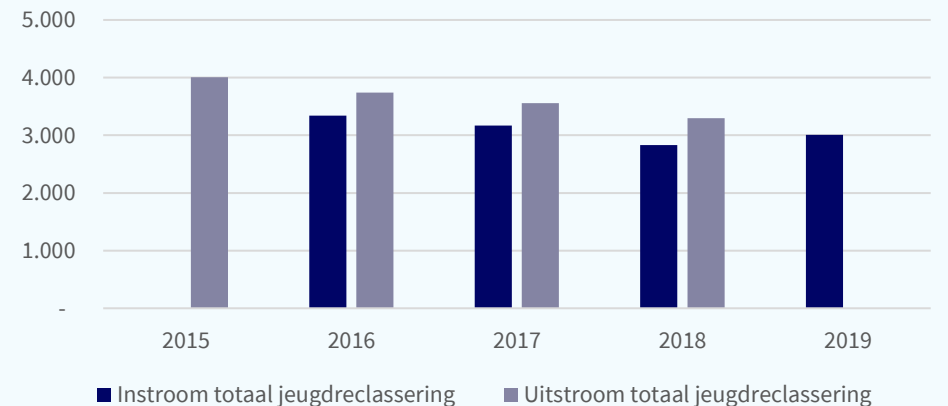
Jeugdhulp met verblijf

Jeugdbescherming (JB)

Jeugdreclassering (JR)

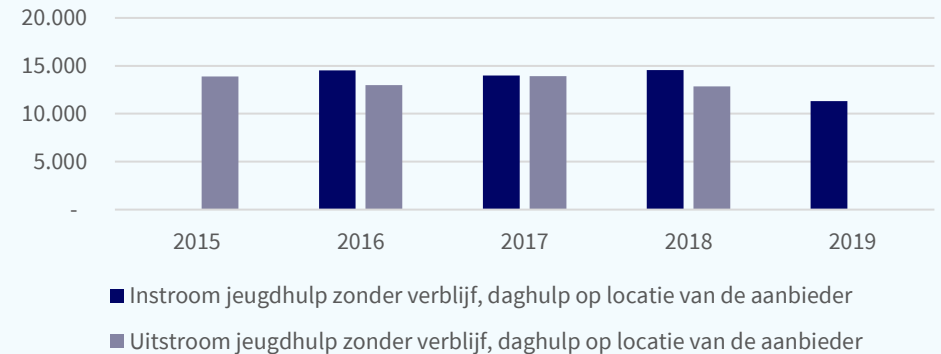
In 2018 is er een opvallende stijging zichtbaar in instroom in jeugdhulp in het netwerk van de jeugdige

De trend in in- en uitstroom verschilt sterk tussen de verschillende soorten jeugdhulp zonder verblijf

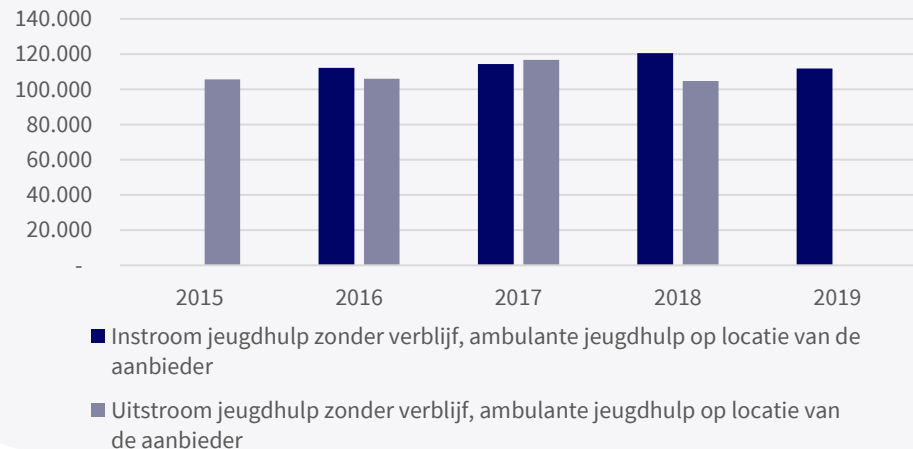
Zonder verblijf, uitgevoerd door het wijk- of buurtteam

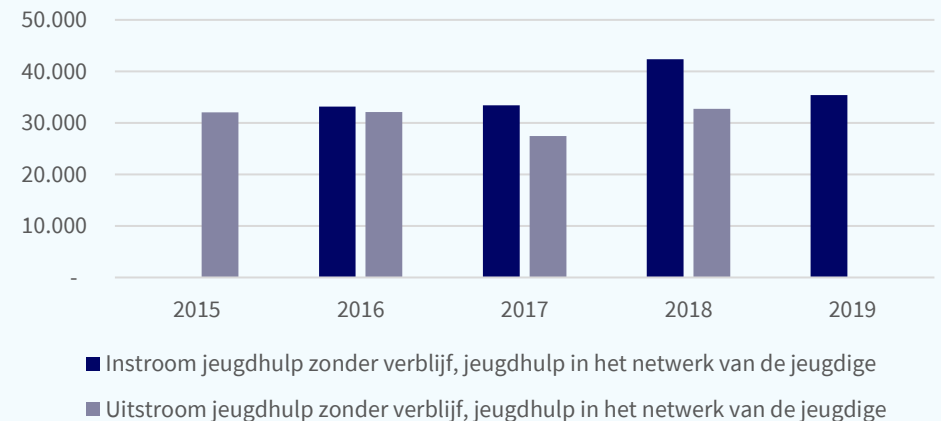
Zonder verblijf, daghulp op locatie van de aanbieder

Zonder verblijf, ambulante jeugdhulp op locatie van de aanbieder

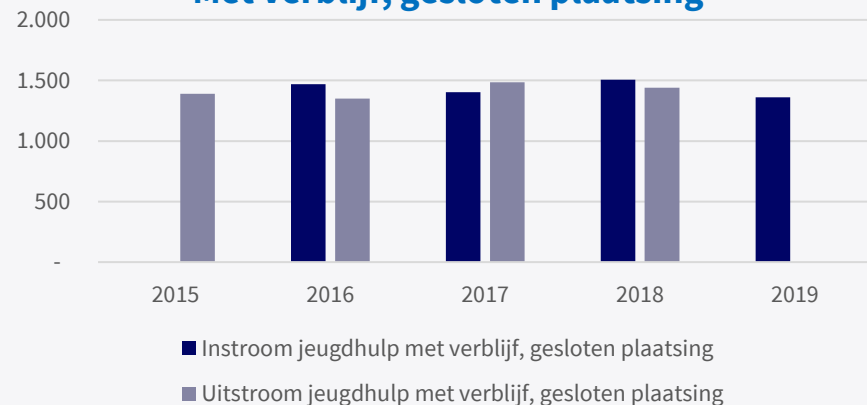
Zonder verblijf, jeugdhulp in het netwerk van de jeugdige

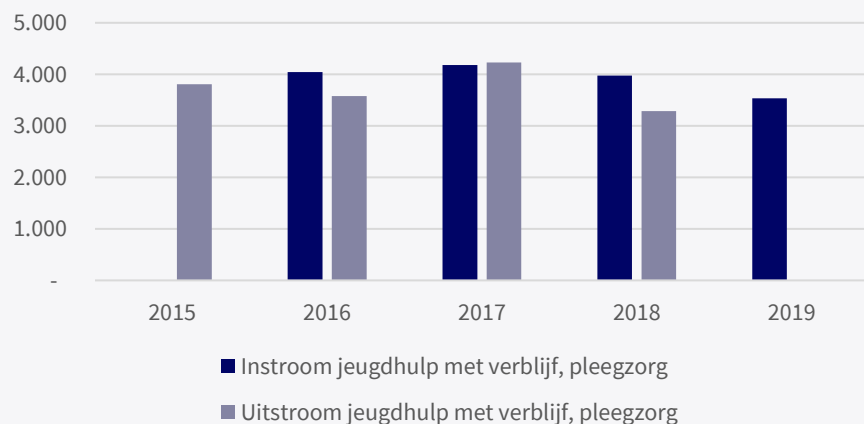
In 2018 is er een omgekeerd patroon zichtbaar in de uitstroom van pleegzorg en gezinsgericht

Dit komt mogelijk door een registratiefout

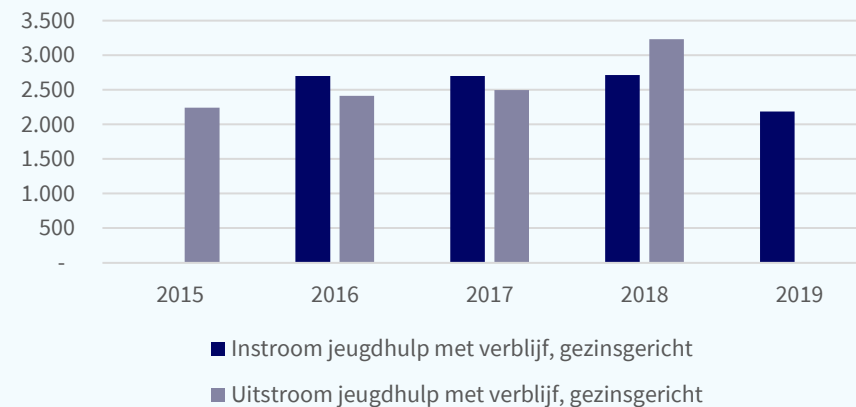
Met verblijf, gesloten plaatsing

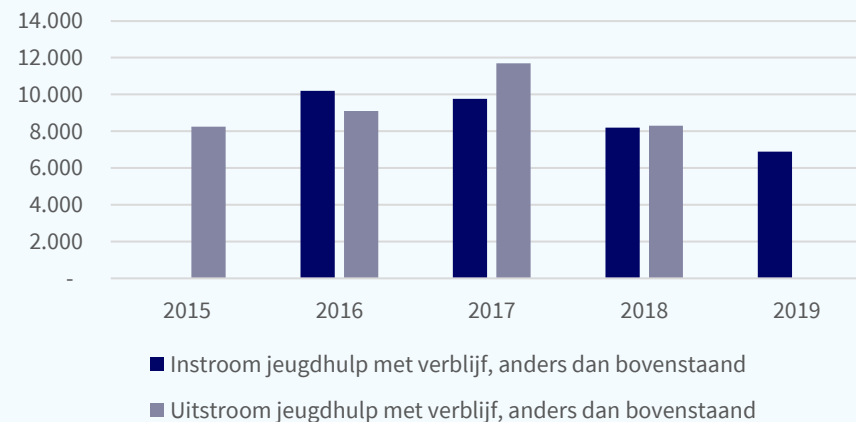
Met verblijf, pleegzorg

Met verblijf, gezinsgericht

Met verblijf, overig

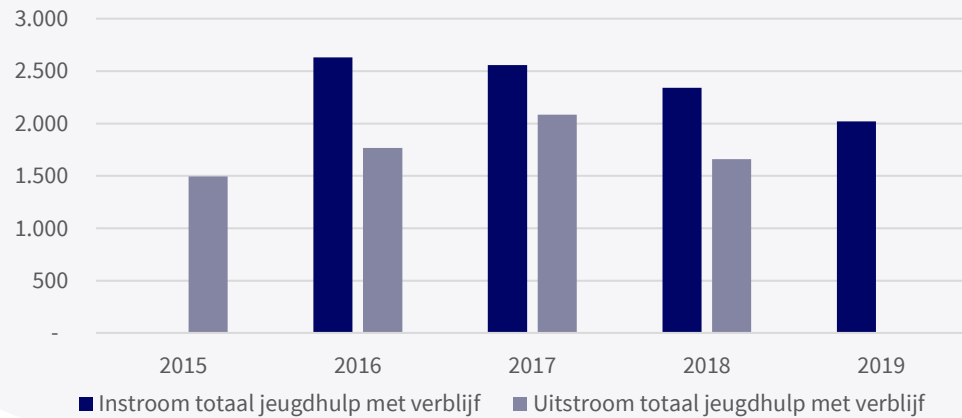
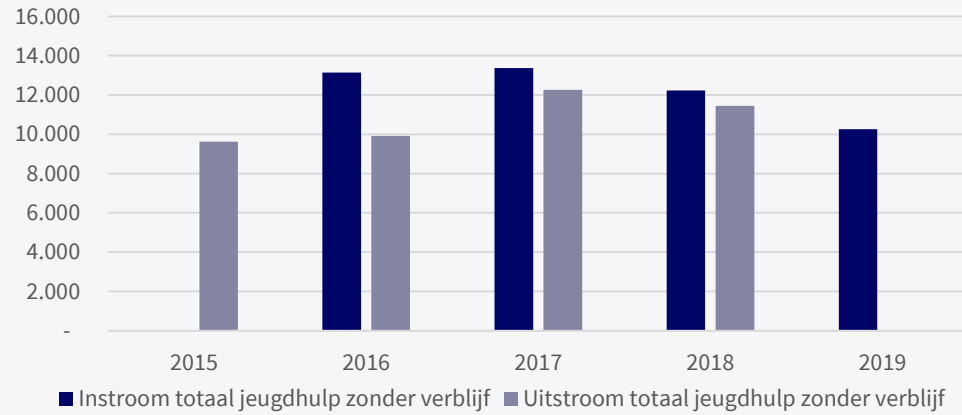
Bijstand

Op de volgende pagina's is de in- en uitstroom opgenomen voor gezinnen die wel of juist niet in de bijstand zitten.

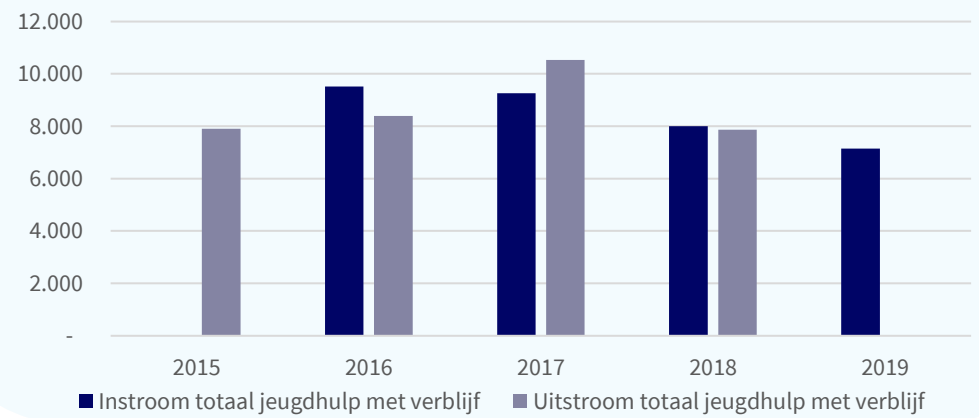
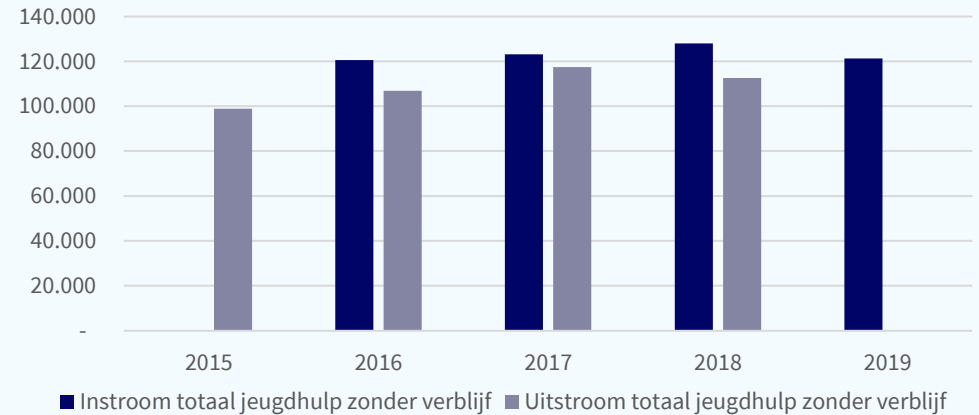
Het verschil tussen in- en uitstroom in jeugdhulp met verblijf is groter bij gezinnen in de bijstand

Bij jeugdhulp zonder verblijf lijkt de instroom van bijstandsgezinnen af te nemen, bij niet-bijstandsgezinnen neemt de instroom juist licht toe

Gezin in de bijstand

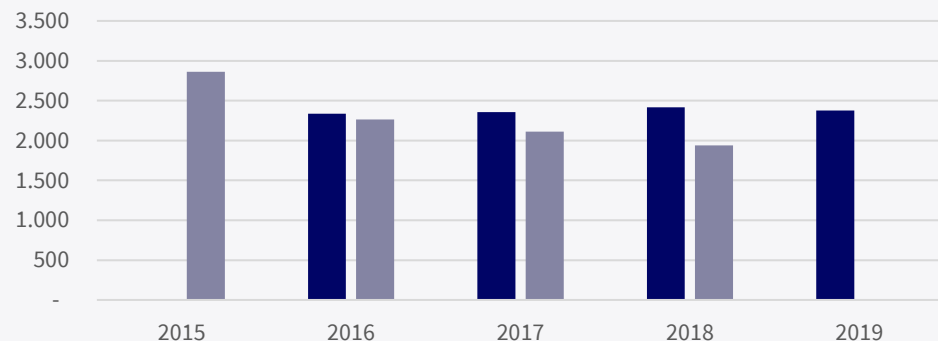
Gezin niet in de bijstand

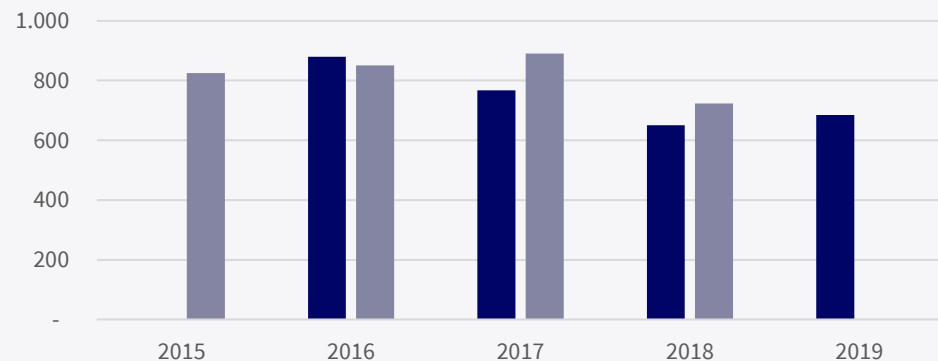
Bij gezinnen in de bijstand is de uitstroom in jeugdbescherming lager dan de instroom, bij niet-bijstandsgezinnen is dit andersom

Wat betreft jeugdreclassering is er een vergelijkbare trend tussen de twee groepen

Gezin in de bijstand

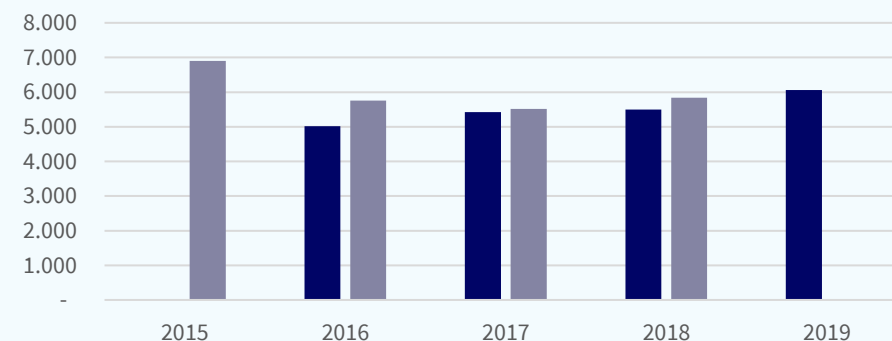

■ Instroom totaal jeugdbescherming ■ Uitstroom totaal jeugdbescherming

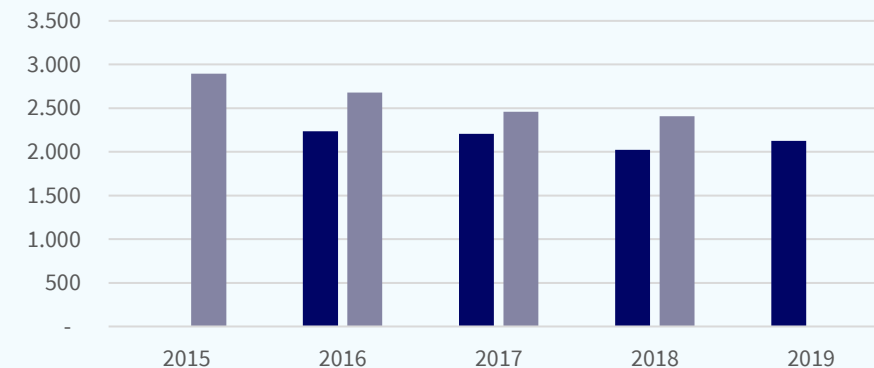

■ Instroom totaal jeugdreclassering ■ Uitstroom totaal jeugdreclassering

Gezin niet in de bijstand

■ Instroom totaal jeugdbescherming ■ Uitstroom totaal jeugdbescherming

■ Instroom totaal jeugdreclassering ■ Uitstroom totaal jeugdreclassering

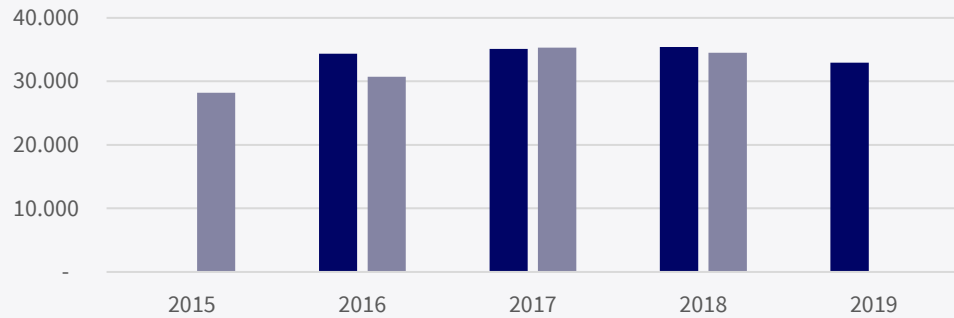
Eenouderhuishoudens

Op de volgende pagina's is de in- en uitstroom opgenomen voor gezinnen die wel of geen eenouderhuishouden zijn.

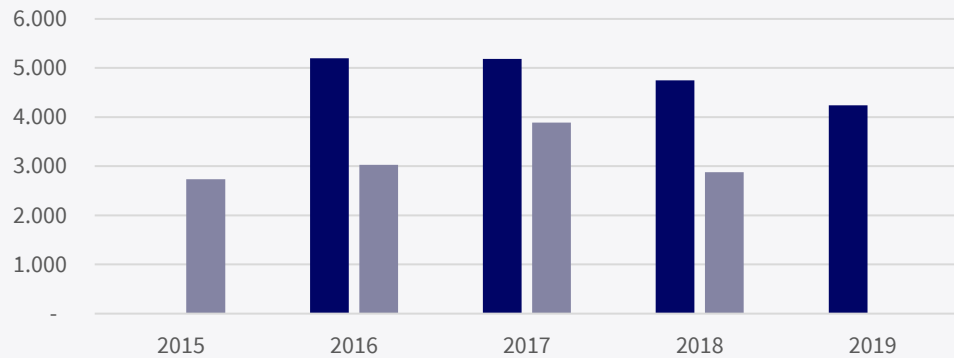
Bij eenouderhuishoudens blijft de uitstroom uit jeugdhulp met verblijf achter; bij andere gezinnen niet

Voor jeugdhulp zonder verblijf is de instroom voor ieder soort huishouden hoger dan de uitstroom, maar is het verschil bij eenouderhuishoudens juist relatief klein

Wel alleenstaande ouder

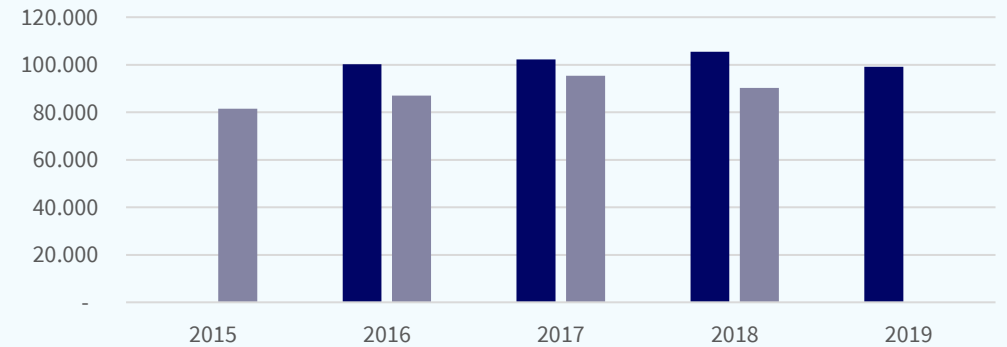

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf ■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

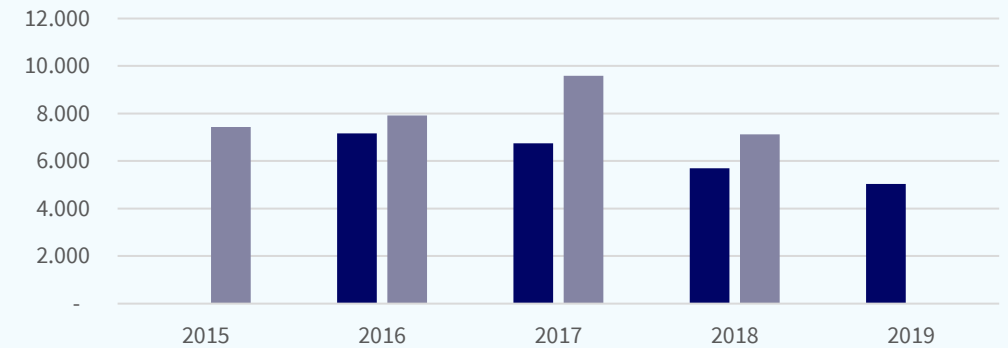

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf ■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

Niet alleenstaande ouder

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf ■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

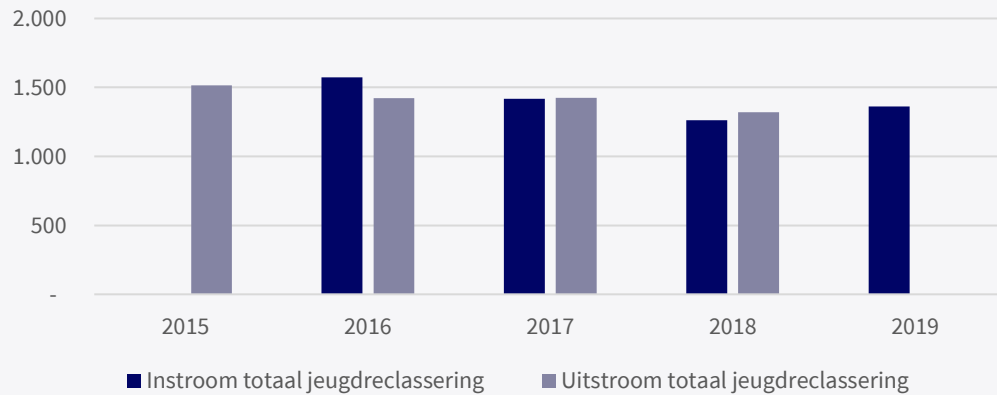
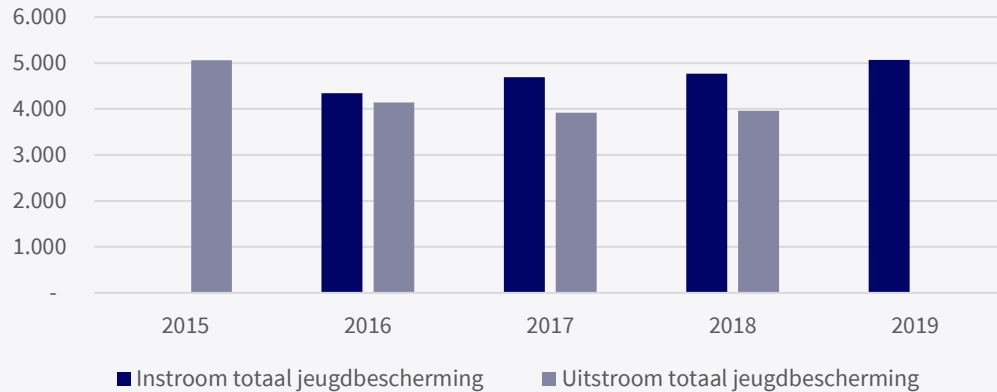

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf ■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

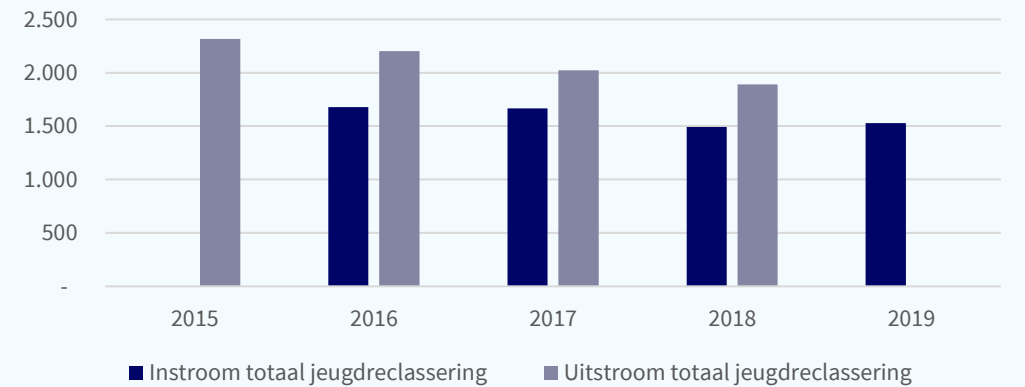
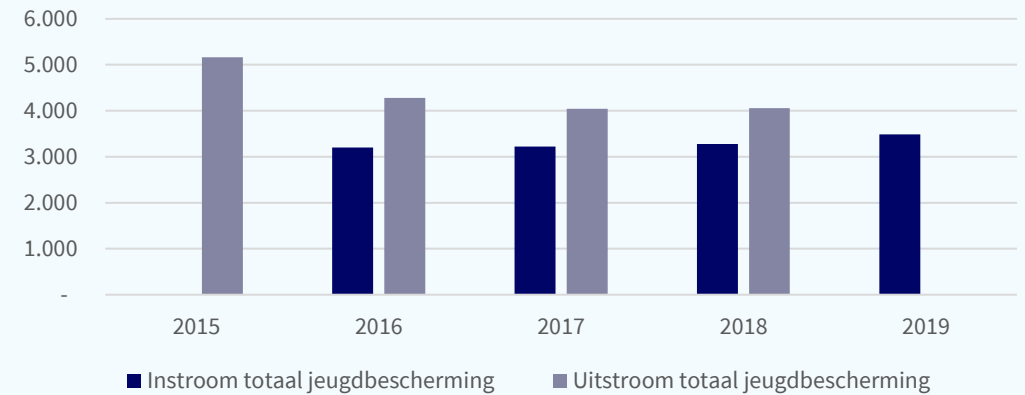
De uitstroom van jeugdigen met een alleenstaande ouder in JB is lager dan de instroom, bij andere gezinnen is dit andersom

In jeugdreclassering is vanaf 2017 de uitstroom voor elk soort gezin hoger dan de instroom, maar het verschil is wel groter voor niet-alleenstaande-oudergezinnen

Wel alleenstaande ouder

Niet alleenstaande ouder

Inkomen

Op de volgende pagina's is de in- en uitstroom opgenomen voor drie soorten inkomensgroepen.

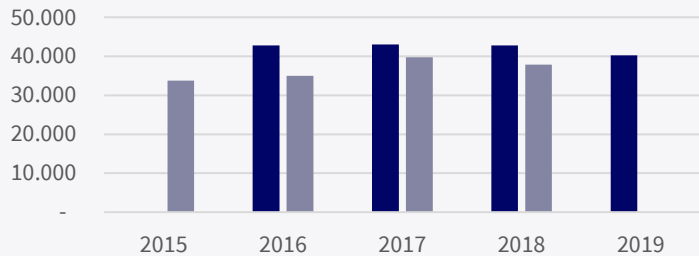
Toelichting totstandkoming inkomensgroepen:

Alle particuliere huishoudens van Nederland zijn op volgorde van gestandaardiseerd besteedbaar inkomen gezet en daarna verdeeld in 10 groepen van gelijke omvang, zogenaamde decielen. Huishoudens met onbekende inkomens zitten hier niet in. De laagste inkomensgroep betreft het 2e, 3e en 4e deciel, inkomensgroep midden is het 5e, 6e, en 7e deciel, de hoogste inkomensgroep is het 8e, 9e en 10e deciel.

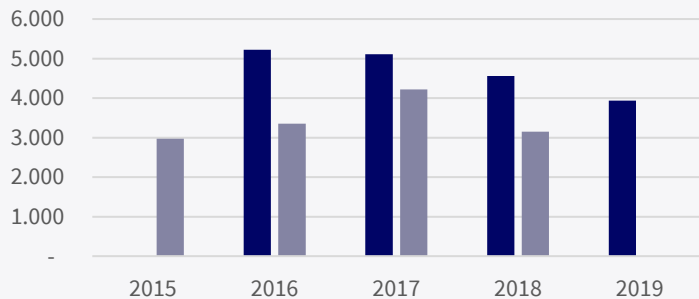
Vanaf 2017 is het verschil tussen de instroom en uitstroom in jeugdhulp met verblijf voor verschillende inkomens groot

Voor jeugdhulp zonder verblijf is het verschil tussen instroom en uitstroom in de hoogste inkomensgroep het kleinst, en is het opvallend dat de instroom voor de hogere inkomensgroep stijgt en de lage inkomens daalt

Inkomensgroep: laag

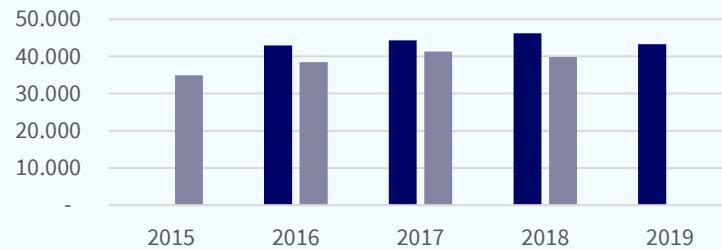

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

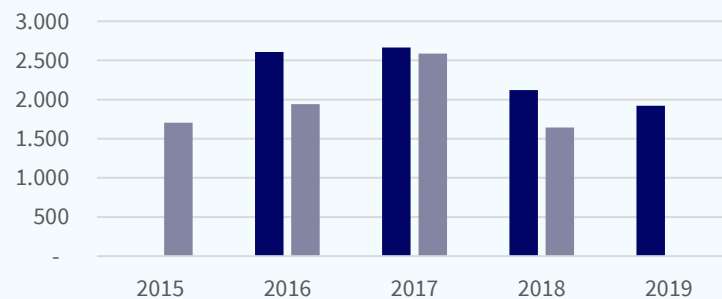

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

Inkomensgroep: midden

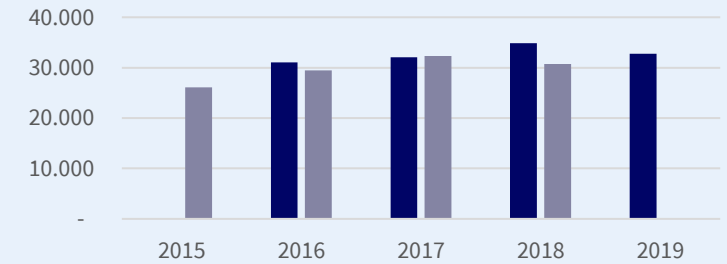

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

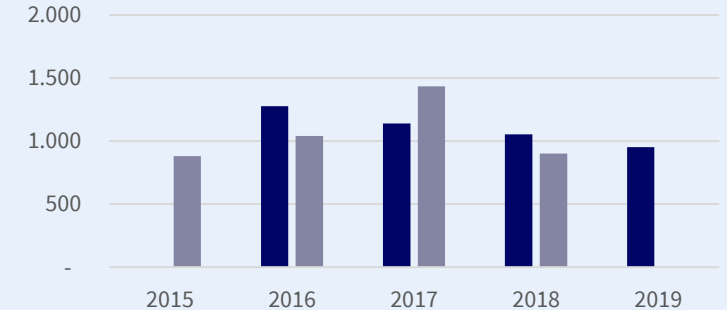

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

Inkomensgroep: hoog

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

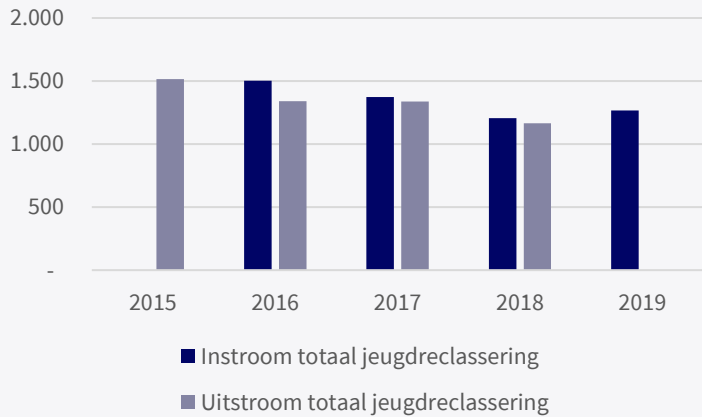
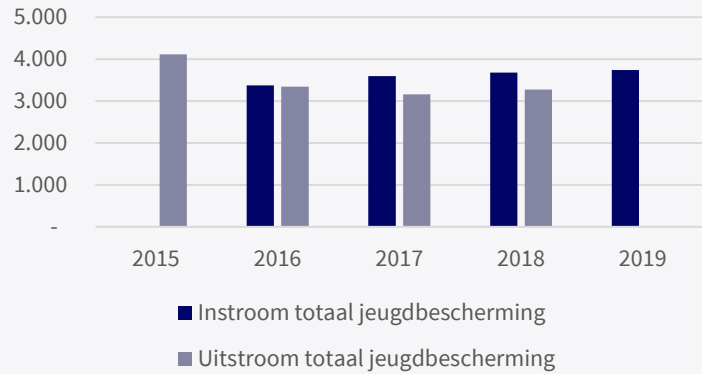

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

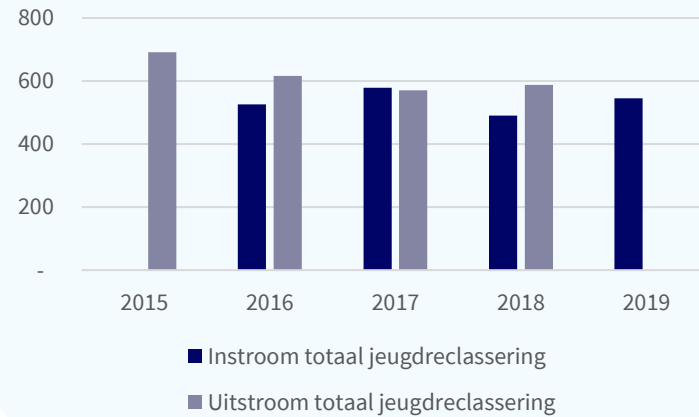
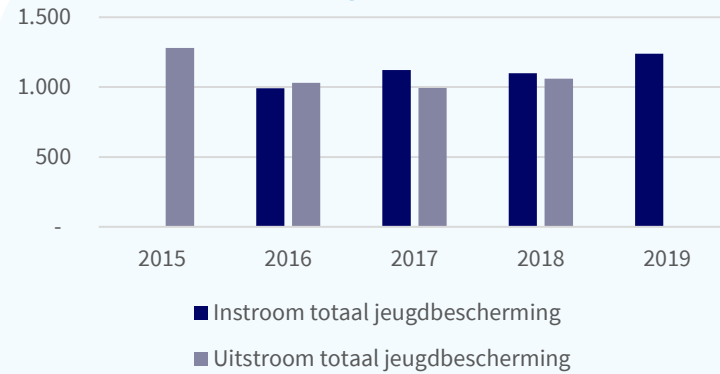
Bij de laagste en middelste inkomensgroep blijft de uitstroom uit jeugdbescherming achter; bij hoge inkomens niet

Bij jeugdreclassering is het enkel de laagste inkomensgroep die achterblijft

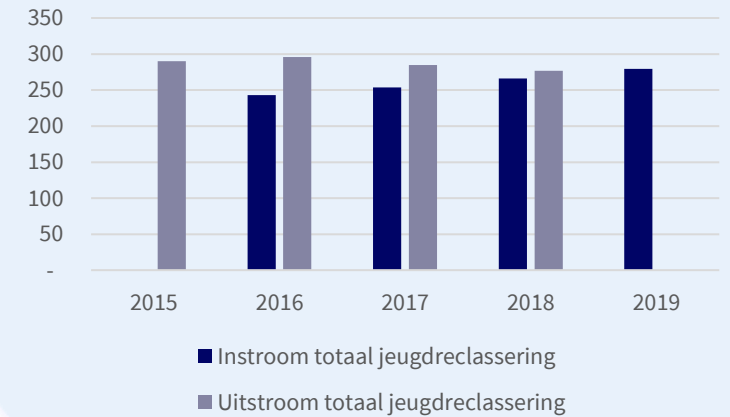
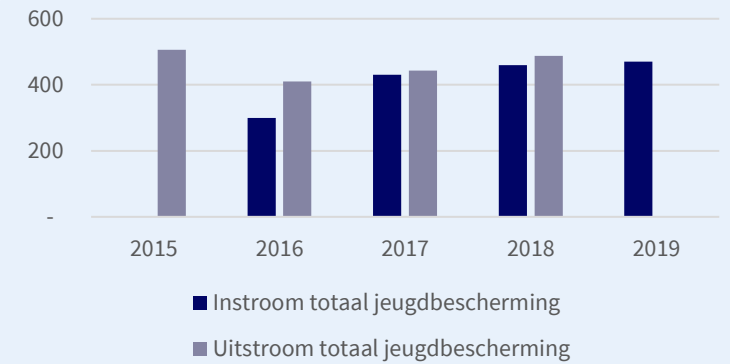
Inkomensgroep: laag

Inkomensgroep: midden

Inkomensgroep: hoog

Migratieachtergrond

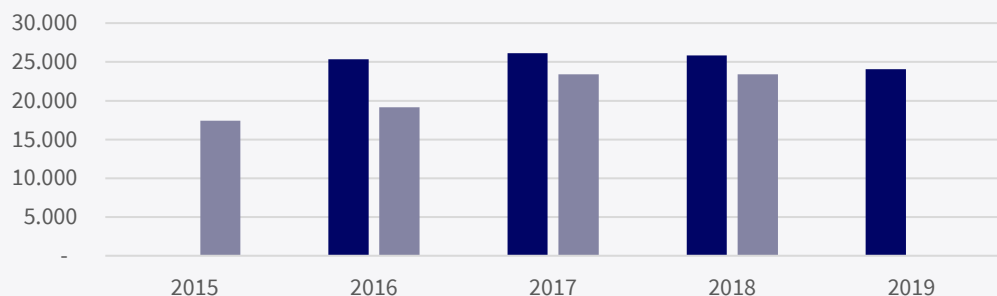
Op de volgende pagina's is de in- en uitstroom opgenomen voor jeugdigen met een niet-westerse migratieachtergrond en zonder een niet-westerse migratieachtergrond.

De jeugdigen zonder een niet-westerse migratieachtergrond hebben een westerse migratieachtergrond of geen migratieachtergrond.

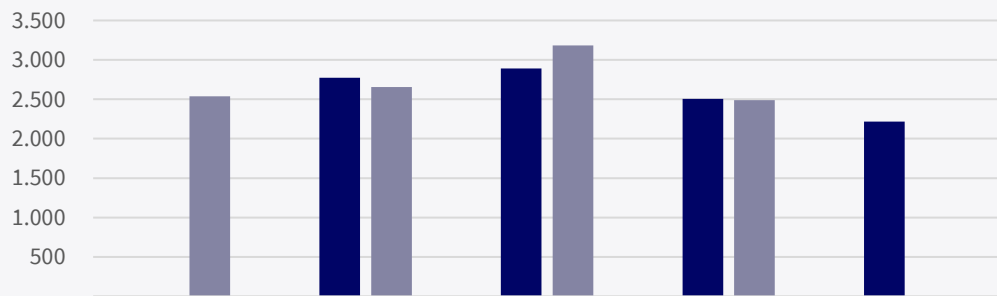
In jeugdhulp met verblijf is het verschil tussen in- en uitstroom kleiner bij een niet-Westerse migratieachtergrond

Het verschil tussen in- en uitstroom in jeugdhulp zonder verblijf is vergelijkbaar tussen de twee migratiegroepen

Niet-Westerse migratieachtergrond

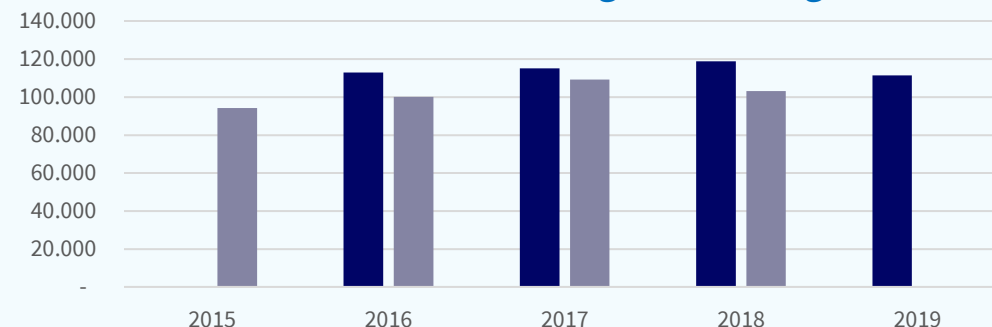

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf ■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

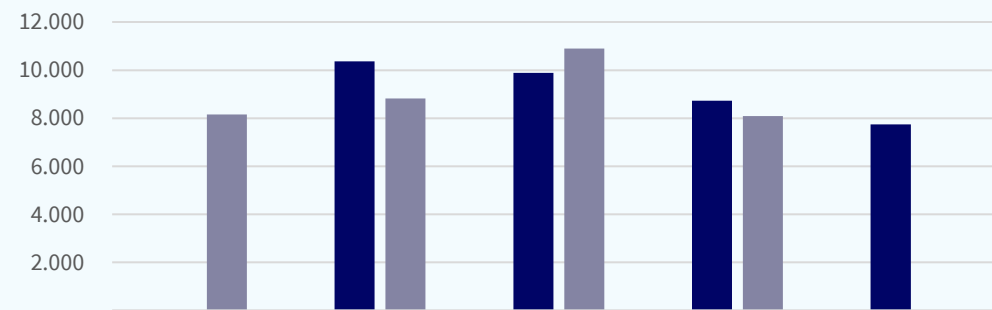

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf ■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

Zonder niet-Westerse migratieachtergrond

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf ■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

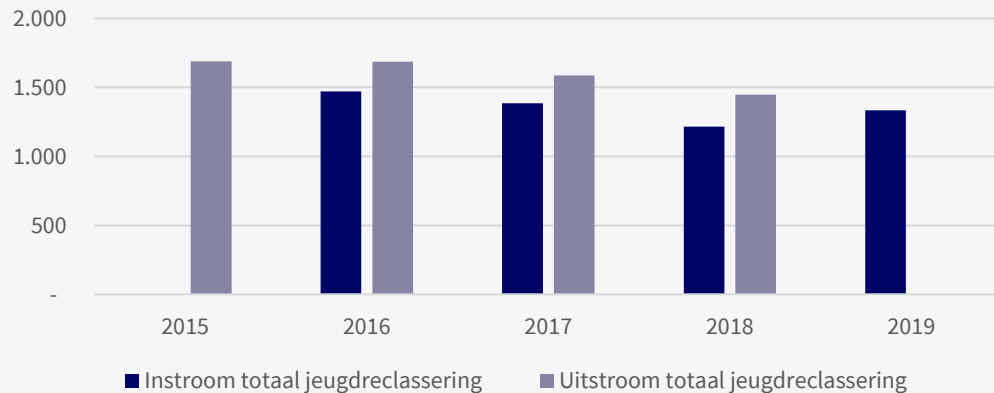
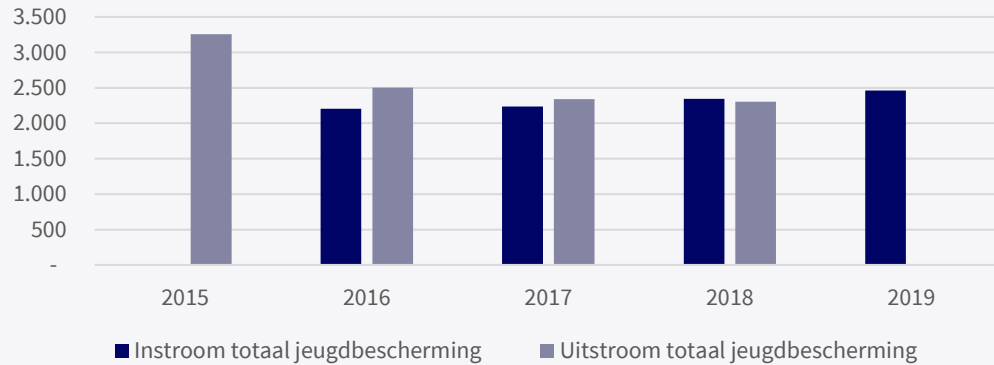

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf ■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

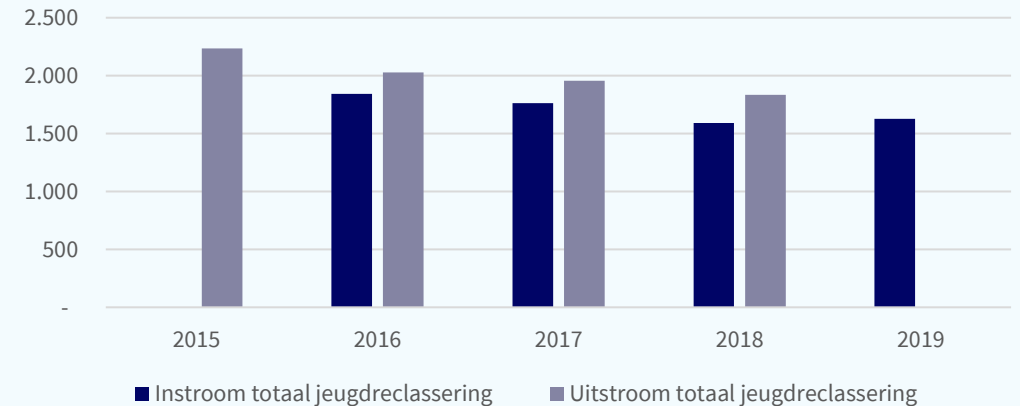
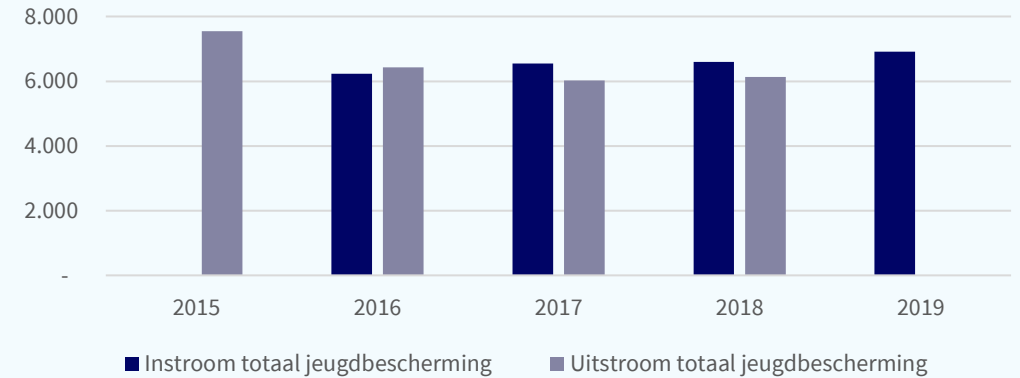
Vanaf 2017 loopt de uitstroom uit jeugdbescherming achter op de instroom bij jeugdigen *zonder* niet-Westerse migratieachtergrond

De trends in in- en uitstroom in jeugdreclassering zijn vergelijkbaar tussen de twee groepen

Niet-Westerse migratieachtergrond

Zonder niet-Westerse migratieachtergrond

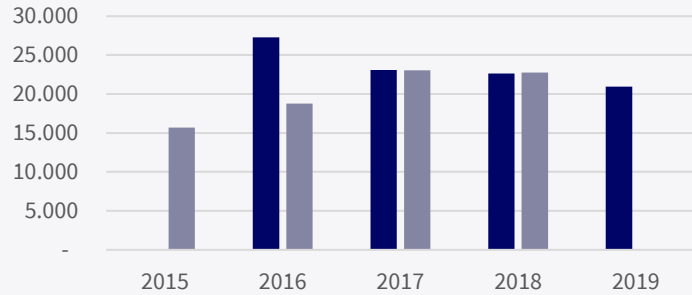
Gemeentegrootte

Op de volgende pagina's is de in- en uitstroom opgenomen voor drie groepen gemeenten. De G4, de G40 en overige gemeenten.

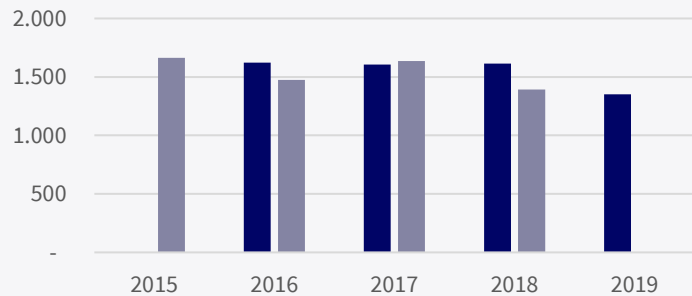
De trend in in- en uitstroom van jeugdhulp verschilt met name tussen de G4 en de andere gemeenten

Tussen de G40 en overige gemeenten zit weinig verschil

Gemeentegrootte: G4

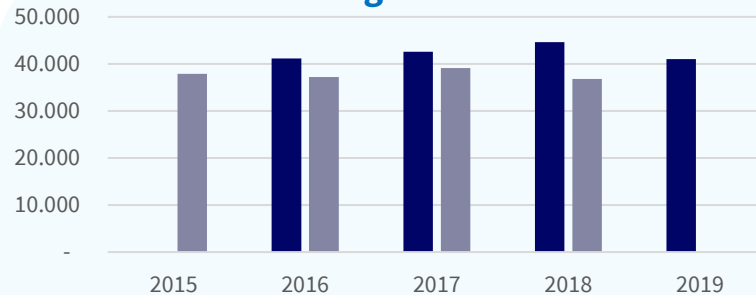

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

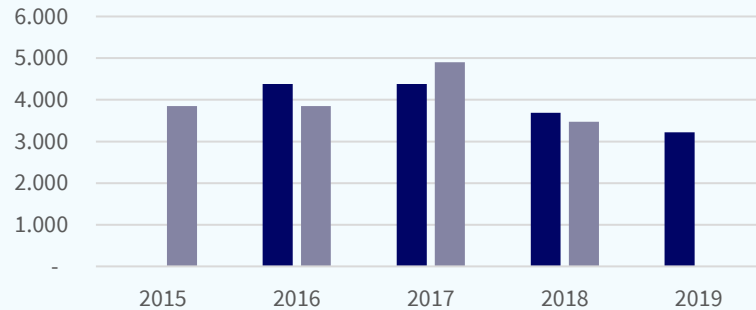

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

Gemeentegrootte: G40

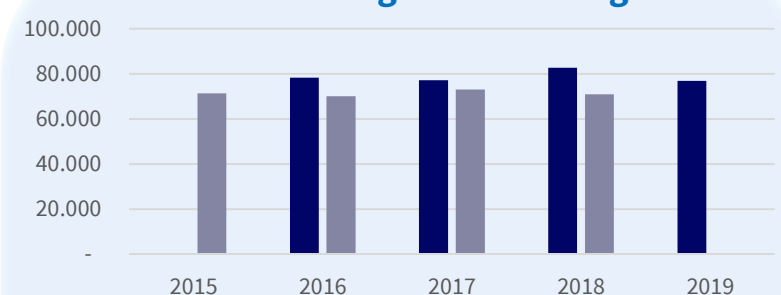

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

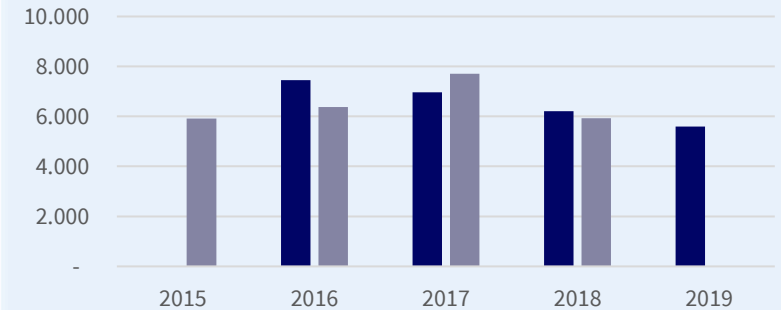

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

Gemeentegrootte: Overig

■ Instroom totaal jeugdhulp zonder verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp zonder verblijf

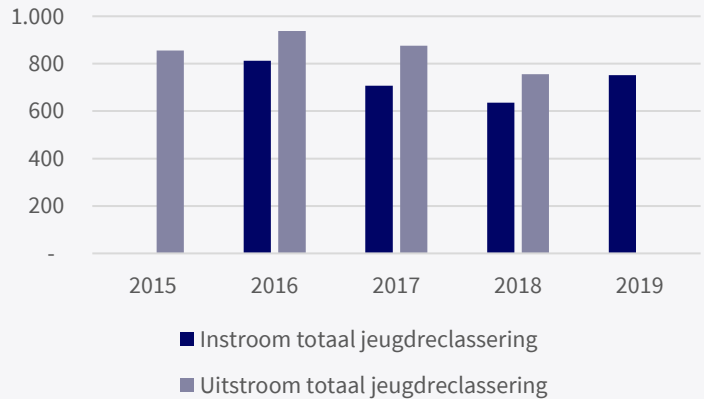
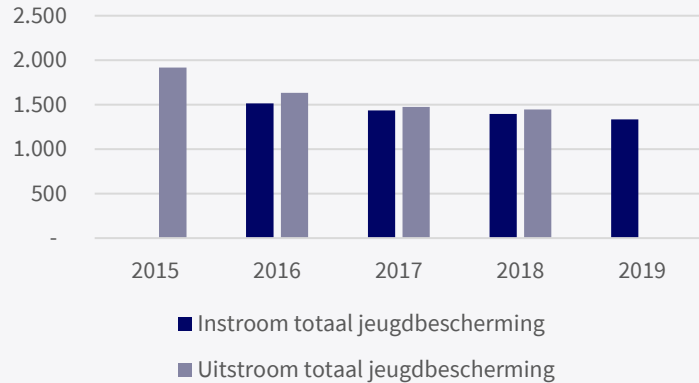

■ Instroom totaal jeugdhulp met verblijf
■ Uitstroom totaal jeugdhulp met verblijf

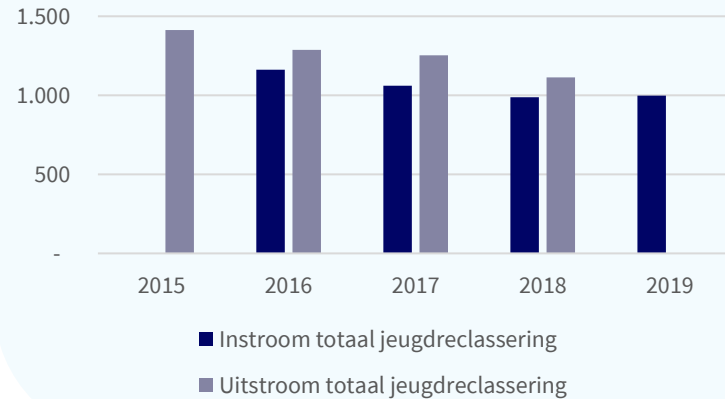
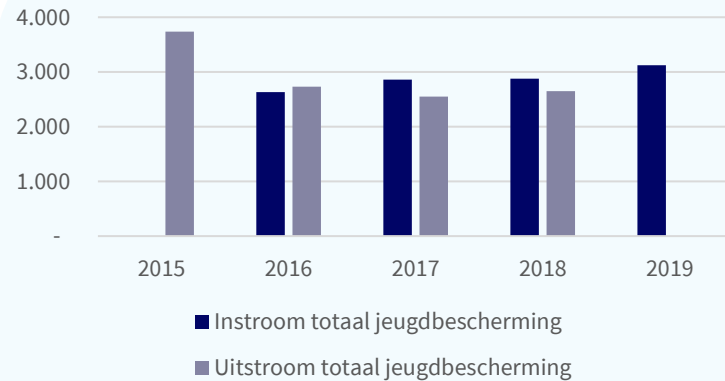
De trend in in- en uitstroom in jeugdreclassering verschilt niet voor verschillende gemeentegroottes, bij jeugdbescherming wel

In de G4 is de uitstroom uit JB hoger dan de instroom, in de andere gemeenten vanaf 2017 niet

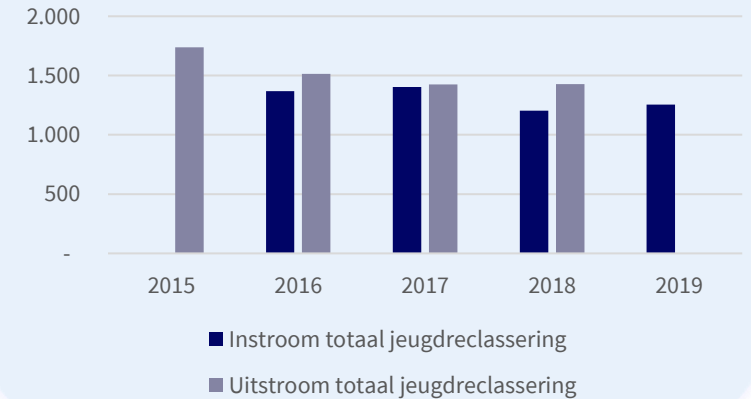
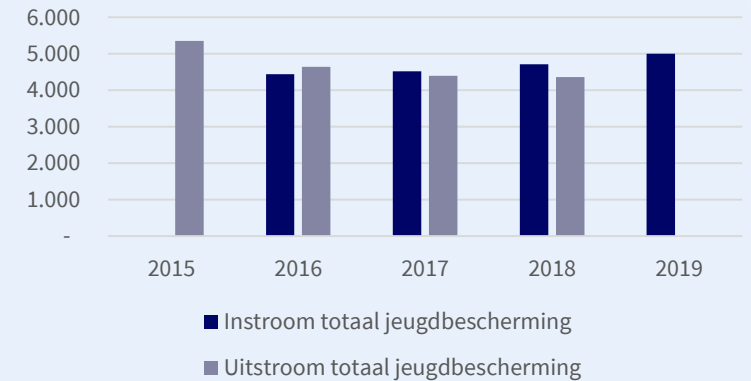
Gemeentegrootte: G4

Gemeentegrootte: G40

Gemeentegrootte: Overig

Gedwongen kader

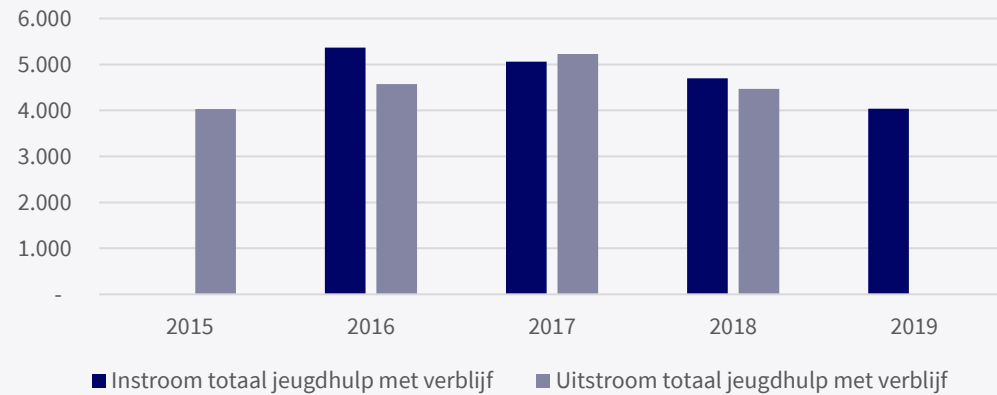
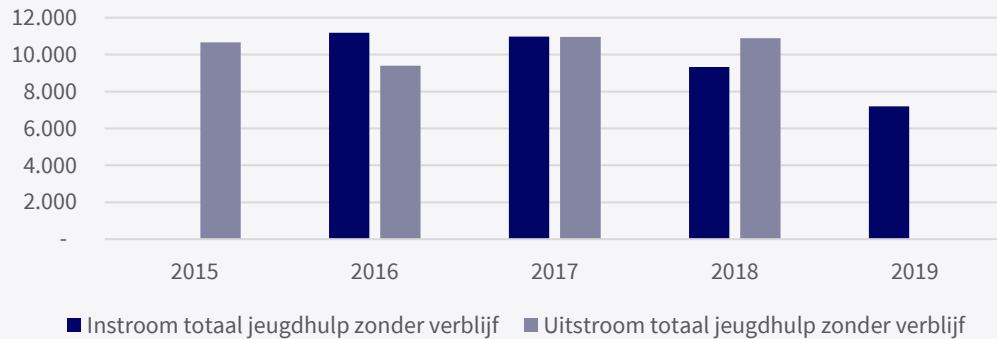
Op de volgende pagina's is de in- en uitstroom opgenomen voor jeugdigen wel of niet in gedwongen kader.

Met gedwongen kader wordt bedoeld dat er een maatregel is opgelegd in het kader van jeugdbescherming en/of jeugdreclassering.

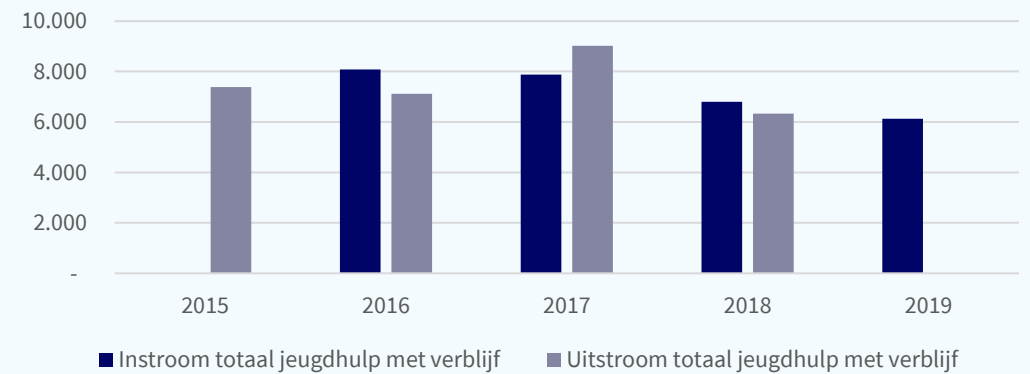
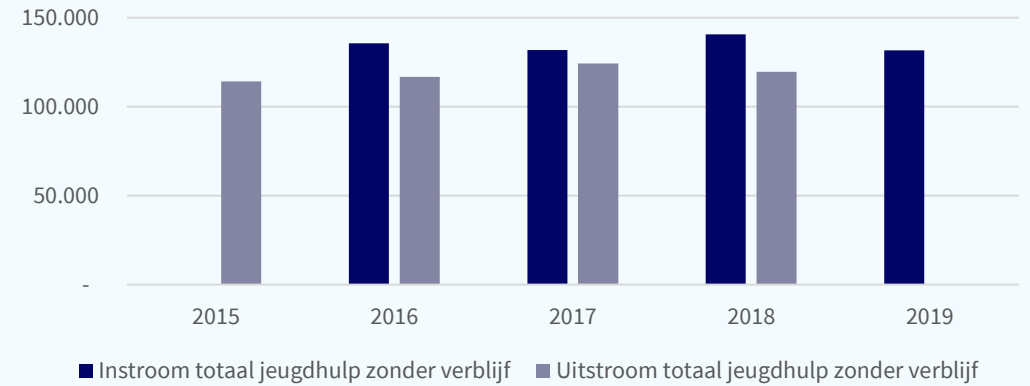
De uitstroom uit jeugdhulp met verblijf is relatief hoog voor jeugdigen in gedwongen kader

De verhouding tussen instroom en uitstroom in jeugdhulp met verblijf is vergelijkbaar tussen de twee groepen

Wel gedwongen kader

Geen gedwongen kader

Extra: Analyse stijging volumegroei en kosten

AEF is ook gevraagd om een inschatting te maken van welk deel van de volumegroei verklaard wordt door achterblijvende uitstroom uit jeugdzorg en de oorzaak van de kostenstijging in jeugdzorg. Op de volgende slides gaan we hierop in.

Het grootste gedeelte van de volumegroei in jeugdzorg wordt verklaard door een achterblijvende uitstroom

Sinds 2015 is het aantal cliënten dat per jaar jeugdhulp, jeugdbescherming of jeugdreclassering krijgt met 16% gestegen. Deze volumegroei kan door twee mogelijke oorzaken verklaard worden.

1. De instroom stijgt ieder jaar
2. De instroom blijft gelijk, maar de uitstroom blijft ieder jaar achter

Er is uiteraard ook een mix mogelijk tussen de twee opties, namelijk dat de instroom stijgt en de uitstroom steeds meer achterblijft.

Het algemene beeld over de toename van jeugdzorg was voorheen dat veranderende maatschappelijke normen en de nabijheid van het aanbod zouden leiden tot een grotere instroom. Op basis van de analyse lijkt dit echter niet de oorzaak te zijn van de volumestijging. Als we kijken naar de data op cliëntniveau, zien we namelijk dat de instroom over de jaren heen redelijk stabiel is. De stijging van het jeugdzorggebruik wordt dus voor een groot deel verklaard door een achterblijvende uitstroom. Aan AEF is gevraagd om een inschatting te maken van welk deel van de

stijging in volume van jeugdzorg verklaard wordt door de achterblijvende uitstroom.

Het is zichtbaar dat de grootste oorzaak van de volumegroei zich binnen de jeugdhulp (zonder en met verblijf) bevindt. Voor de categorie met het grootste aantal cliënten, namelijk jeugdhulp zonder verblijf, geldt dat de instroom nagenoeg gelijk is gebleven tussen 2015 en 2019, maar de uitstroom ieder jaar achterblijft. Voor jeugdhulp met verblijf neemt de instroom zelfs af, maar blijft (met uitzondering van 2017) de uitstroom achter.

Het is enkel jeugdbescherming waar een toename in instroom te zien is, maar de uitstroom zit hier relatief dicht tegen de instroom aan of is zelfs hoger (2016). De algemene volumegroei lijkt dus niet hier te ontstaan. Voor jeugdreclassering is er een daling in de instroom zichtbaar, en is de uitstroom ieder jaar zelfs hoger dan de instroom.

Hiermee valt vast te stellen dat de volumegroei in jeugdzorg wordt veroorzaakt door een achterblijvende uitstroom uit de jeugdhulp. Een grove schatting zou zijn dat dit tussen de 90-100% van de aantallen verklaart.

De oorzaak van de stijging van de kosten is lastiger te kwantificeren; hier zijn veel aannames voor nodig

Uit 'Stelsel in groei' blijkt dat het aantal cliënten dat gebruik maakt van jeugdhulp met 16% gestegen is. Zoals op de vorige pagina beschreven, wordt het grootste deel van deze volumestijging veroorzaakt door de achterblijvende uitstroom. De kosten voor maatwerkvoorzieningen zijn in dezelfde periode met bijna 48% gestegen.

Hieruit kan niet één op één geconcludeerd worden dat een derde (16%/48%) van de kostenstijging veroorzaakt wordt door de stijging in cliëntaantallen – en daarmee indirect door de achterblijvende uitstroom. Dit zou alleen het geval zijn als de kosten per cliënt in zorg per tijdseenheid (maand, jaar, ...) gelijk blijven.

Er kunnen echter tal van redenen zijn voor een toegenomen zorgduur, die ook invloed kunnen hebben op de prijs. Als cliënten bijvoorbeeld langer in zorg blijven omdat er meer waakvlamtrajecten worden ingezet, wordt de prijs per tijdseenheid lager. Als daarentegen trajecten langer worden doordat de complexiteit van cliënten toeneemt, is het goed denkbaar dat de prijs per tijdseenheid juist hoger wordt.

De conclusie dat een derde van de kostenstijging veroorzaakt wordt door achterblijvende uitstroom, kan dus alleen getrokken worden onder de aanname dat de kosten per tijdseenheid gelijk blijven. Als deze kosten hoger zijn geworden, wordt een kleiner aandeel van de totale kostenstijging verklaard door de achterblijvende uitstroom. Als ze lager zijn geworden, juist een groter deel.

Daarnaast is het goed om op te merken dat de totale kosten voor jeugdhulp niet alleen uit maatwerkvoorzieningen bestaan. Ook kosten voor toegang en voorliggend veld zijn hier onderdeel van. De stijging van de kosten voor deze voorzieningen is procentueel nog hoger. Op de totale stijging heeft dit echter slechts een beperkt effect, aangezien het om een relatief klein gedeelte van het budget gaat.

Foto(s) Hollandse Hoogte

Adresgegevens

 @AEF_NL

 Andersson Elffers Felix

 c.vanhelmond@aef.nl

Maliebaan 16

Postbus 85198

3508 AD Utrecht

(030) 236 30 30

www.aef.nl